

NIKU Oppdragsrapport 155/2010

**ARKIVGJENNOMGANG I
FORBINDELSE MED PLANER FOR
KVARTALET MELLOM OLAV
TRYGGVASON'S GATE, NORDRE
GATE, THOMAS ANGELLS GATE
OG SØNDRE GATE, TRONDHEIM**

Ian Reed

1. Innledning

I forbindelse med varsel om oppstart av planarbeid og høring av planprogram for kvartalet mellom Olav Tryggvasons gate, Nordre gate, Thomas Angells gate og Søndre gate ønsket Riksantikvaren et arkiv gjennomgang for det berørte området.

Kvartalet består av følgende eiendommer:

- Thomas Angells gate 10 (gbr. 401/201) – areal 259 m²
- Thomas Angells gate 10B (gbr. 401/202) – areal 487 m²
- Thomas Angells gate 12 (gbr. 401/203) – areal 181 m²
- Thomas Angells gate 12B (gbr. 401/204) – areal 397 m²
- Thomas Angells gate 14 (gbr. 401/205) – areal 134 m²
- Thomas Angells gate 16 (gbr. 401/206) – areal 155 m²
- Thomas Angells gate 18 (gbr. 401/207) – areal 232 m²
- Nordre gate 13 (gbr. 401/280) – areal 251 m²
- Nordre gate 15 (gbr. 401/281) – areal 198 m²
- Olav Tryggvasons gate 15 og Søndre gate 18 (gbr. 401/183) – areal 602 m²
- Olav Tryggvasons gate 17 (gbr. 401/185) – areal 885 m²
- Olav Tryggvasons gate 19 (gbr. 401/187) – areal 286 m²
- Olav Tryggvasons gate 21 (gbr. 401/189) – areal 428 m²
- Olav Tryggvasons gate 23 (gbr. 401/191) – areal 348 m²
- Olav Tryggvasons gate 27 (gbr. 401/193) – areal 562 m²
- Søndre gate 16 (gbr. 401/344) – areal 317 m²

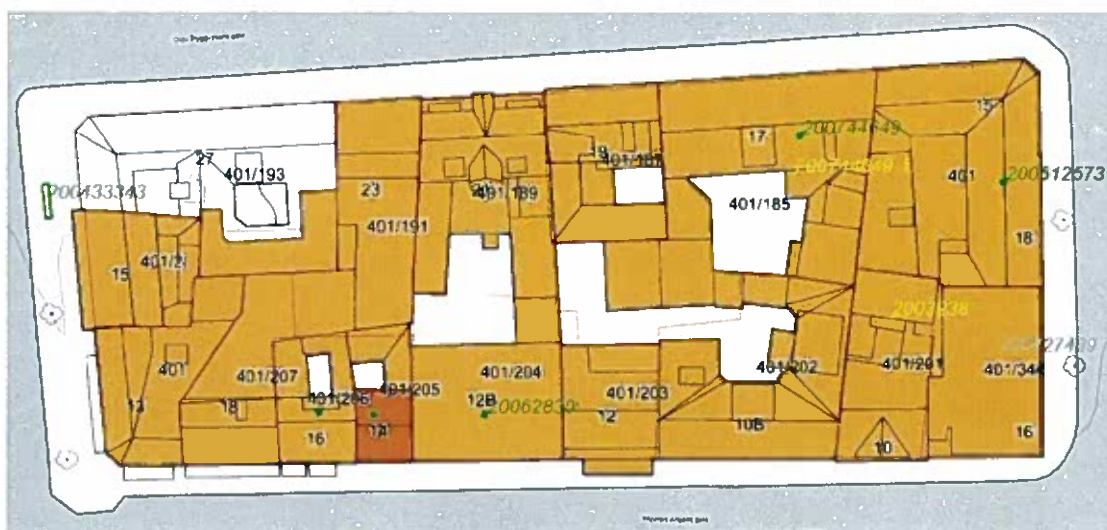

Fig. 1. Grunnkart med eiendomsgrenser inntegnet (røde streker)

2. Historisk utvikling

Gatene Olav Tryggvasons gate, Nordre gate og Søndre gate er lagt ut etter bybrannen i 1681, mens Thomas Angells gate er regulert etter bybrannen i 1841 (fig. 2). Forut for reguleringen i 1841 var det en øst-vest gående veit på nordsiden av den nåværende Thomas Angells gate, Skomagerveiten. I siste halvdel av 1600-tallet ble den kalt Casperveita, og den dannet sognegrensen mellom Vår Frue sogn i nord og Domkirkesognet i sør.

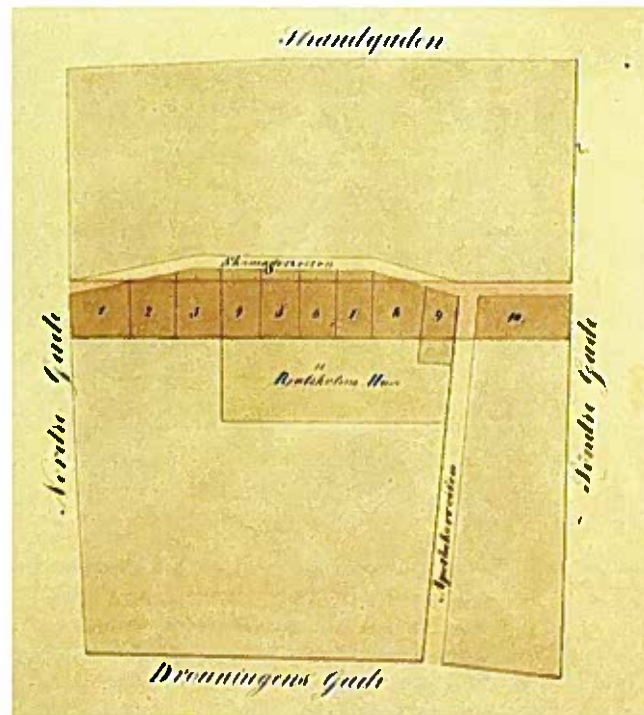

Fig. 2. Reguleringskommisjonen av 1841 – kart over brannkvartalet som viser gjennombrudd for Thomas Angells gate (rødlig farve).

Før bybrannen i 1681 gikk Moritsveita langs vestsiden av kvartalet, nordover mot Nedre Allmenning. Sannsynligvis krysset den eiendommene Nordre gate 13 og 15 og Olav Tryggvasons gate 27, dens østre grenser tilsvarer omtrentlig den østre grensen til eiendommen Nordre gate 15. I øst krysset Bredegate, det middelalderske Langstrete, kvartalet, og dens vestre grenser synes tydelig i de vestre grensene på eiendommene Thomas Angells gate 10 og Olav Tryggvasons gate 15 (fig. 3).

I følge Henry Bergs' rekonstruksjon av eiendomsforhold før bybrannen i 1681 skal eiendommen på nordøstre hjørnet av Moritsveita og Casperveita, Thomas Angells gate 18 og muligens 16, har vært eid av skomaker Oluf Ibsen Skoning. Øst for dette lå en eiendom som i 1662 var eid av Peder Ellingsen og i 1684 av Svend Henrichsen. Denne eiendom svarer til den nåværende eiendommene Thomas Angells gate 14 eller 16. Øst for dette var Casperhaugen, en hage som opprinnelig inkludert både Thomas Angells gate 12b og Olav Tryggvasons gate 21. Den var opprinnelig eid av assessor Eilert Caspersen, men i 1694 ble den solgt av Johan Hansen Helsing til postmester Herman Treschow. Eiendommene Thomas Angells gate 12 og Olav Tryggvasons gate 19 var opprinnelig en og samme eiendom og var i 1715 eid av skolemester Gabriel Dreyer. Fra 1686 til 1715 var den eid av skomaker Henrich Reimers og før det av Niels Pedersen. Eiendommen på det nordvestre hjørnet av Bredegate og Casperveita, Thomas Angells gate 10b, var i 1651 eid av skomaker Olle Mogensen og i 1661 av skomaker Hans Mogensen.

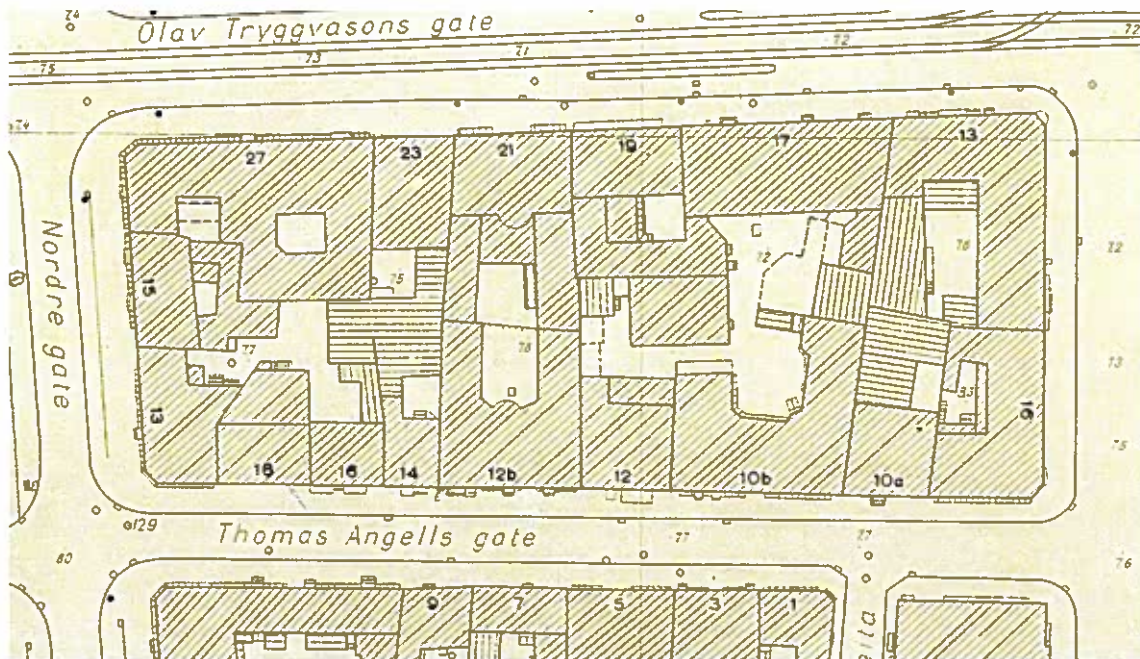

Fig. 3. Utsnitt av bykart som viser bebyggelsen i 1960. 1:1000

Den østre del av Olav Tryggvasons gate 27 tilsvarer den søndre del av en gård som i 1649 var eid av Sifuer i Moritsgården. Gården ble deretter solgt til skredder Hans Børesen og under han ble gården delt i to. Eiendommen sør for dette, inntil Oluf Ibsen Schonings gård, var i 1662 eid av skomaker Christen Moritzøns og i 1684 ble den kjøpt av Oluf Ibsen Schoning.

Nordover langs vestsiden av Bredegate, nord for hjørnegården mot Casperveita, var det en eiendom som i 1662 var eid av Hans Andersen Kongelf. I 1674 ble den kjøpt av Vibrant Sibles som solgte den videre i 1675 til Jørgen Leemand. Nord for dette var det et stor eiendom som i 1662 var eid av Anders Clausen. Eiendommen ble senere delt i to og den nordre del solgt til Christen Mathiasen, denne svarer til Olav Tryggvasons gate 17.

Øst for Bredegate, på den nordøstre hjørnet med Casperveita, var en gård som var eid i hvert fall fra 1651 av Hans Hansen Hagerup. I 1678 ble gården solgt til *stadsmedicus* Daniel Nicolasøn Røde. Denne svarer delvis til eiendom Søndre gate 16. Nord for denne lå en gård som i 1662 var eid av *stadscapitain* Jørgen Richter, som i det sivile var bl.a. oldermann i skredderlauget. I 1682 var tomten øde. Den svarer delvis til Søndre gate 18. Videre nordover var det en gård som i 1651 ble kaldt Kiersten Nielsdatters hage. I 1659 ble den overtatt av hennes svigersønn Hans Pedersen Læth som i 1678 solgte den til Christian Gartner. Gården svarer delvis til Olav Tryggvasons gate 15.

3. Tidligere utsjaktninger (fig.4)

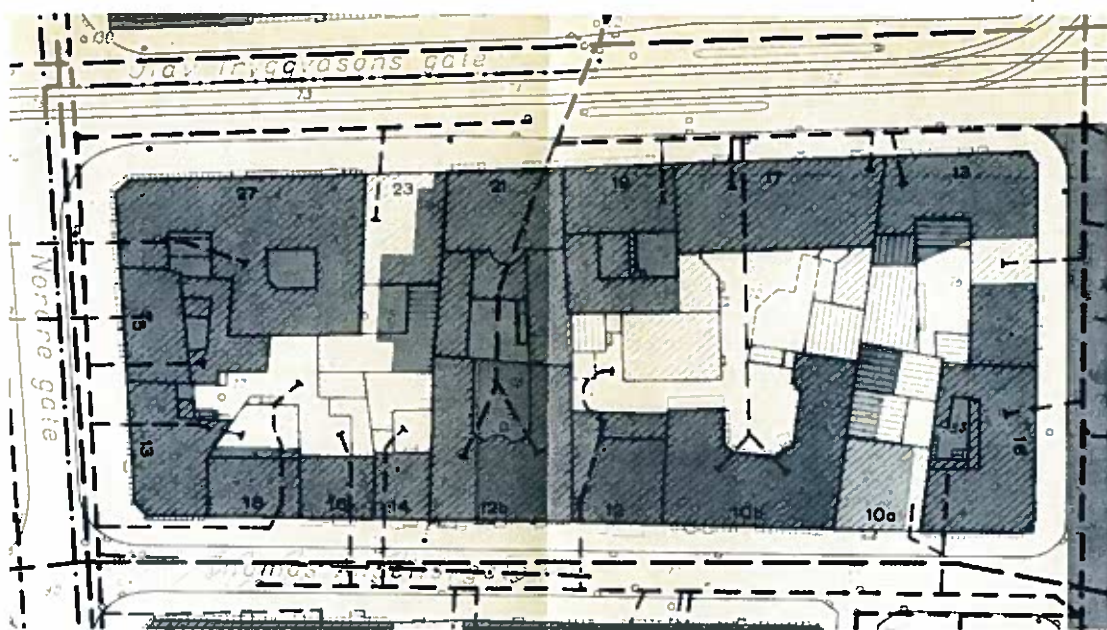

Fig. 4. Utsjaktningskart. 1:1000

Registreringer foretatt på 1970-tallet viser at det alle meste av kvartalet er gravd ut for kjellere med unntak av gårdsplassene (fig. 4).

Mange av bakgårdene i kvartalet har blitt gjenbygget i løpet av de siste 30 år, bl.a. i forbindelse med etablering av en passasje (Citypassasjen) gjennom kvartalet fra Thomas Angells gate 16 til Olav Tryggvasons gate 23 i 1988. Det ble ikke gjennomført registreringer i forbindelse med dette arbeid. Det ble også foretatt ombygginger på eiendom Nordre gate 13 i 1984, her skulle bakgården gjenbygges. Heller ikke her ble det gjennomført registreringer.

Thomas Angells gate

Mellom Thomas Angells gate 18 og Søndre gate er det gravd langs sørsiden av gaten i forbindelse med legging av et avløpsrør i 1896. Videre er det gravd langs sørsiden av gaten i forbindelse med legging av en 4 tommer gassledning. Omtrent langs midtlinjen av gaten er det gravd for en vannledning som ble utskiftet i 1972.

Nordre gate

Under fortauene på begge sider av gaten er det gravd for avløpsledninger mens vannledningen og gamle trevannrør går langs gatens østre side. Vannledningen langs østsiden ble skiftet ut i 1973 og avløpsledningen langs samme side ble rehabilitert samtidig. Avløpsledningen på vestsiden ble rehabilitert i 1992. Det er videre gravd for en 4 tommer gassledning langs østsiden av gaten.

Olav Tryggvasons gate

I forbindelse med rehabilitering av Olav Tryggvasons gate i 1989 og 1990 ble gatedekket og bærelaget skiftet ut. Mellom Nordre gate og Søndre gate ser det ut til at massene ble skiftet ut ned til ca. 1 m under dagens overflate.

Mellom Nordre gate og Søndre gate er det gravd langs nordsiden av gaten i forbindelse med legging av en gassledning. Videre er det gravd, mellom 1922 og 1954, i forbindelse med legging av en vannledning. De tre vannkummene mellom Nordre gate og Søndre gate ble skiftet ut i 1989. Det er videre gravd for legging av gamle trevannrør mellom Nordre gate og Gjelvangveita.

Mellom Nordre gate og Gjelvangveita ble det gravd langs sørsiden av gaten i forbindelse med legging av et avløpsrør i 1896, østenden ble delvis utskiftet i 1979. Mellom Gjelvangveita og Søndre gate er det gravd i fortauet i 1896 i forbindelse med legging av en avløpsledning. Samtlige kummer på disse strekningene ble skiftet ut i 1989.

Søndre gate

Sør for Olav Tryggvasons gate ble alle kulturlag i veiebanen sjaktet ned til steril grunn i 1970, men det skal være bevart kulturlag under fortauene på begge sider av gaten.

4. Arkeologisk registreringer (fig. 5)

Det er gjort relativt få registreringer inne på de enkelte eiendommene, men det finnes relativt mange registreringer i de omkringliggende gater. I denne redegjørelsen er det kun tatt med de registreringer som gir sikre holdepunkter om kulturlagene.

Fig. 5. Arkeologisk registreringer i og omkring kvartalet. 1:1000

Thomas Angells gate

TA 2003/28

I forbindelse med reparasjon av hovedavløpsledningen ble det gravd et hull i Thomas Angells gate sør for Søndre gate 16. Her ble overgangen til den sterile sanden registrert ca. 1,70 m under overflaten, ved ca. 6 moh. Over dette lå et ca. 0,12 m tykt lag gråbrun, sandholdig jord og deretter et ca. 0,08 m tykt lag kompakt, sortbrun jord. Over dette lå et murfundament med brannrester og rivningsmasse fra brannen i 1842.

TA 2008/30

I forbindelse med legging av fjernvarmerør ble det gravd tvers over Thomas Angells gate og videre vestover langsmed fortauet på nordsiden av gaten. På nordsiden av gaten var stratigrafien relativt enkel og ensartet. Øverst i profilen var det et ca. 0,15 m tykt lag av asfalt, over et ca. 0,24 m tykt lag av samfengt grus. Under dette var det et ca. 0,25 m tykt lag av gråsort jord med fragmenter av gul teglstein, stein, mørtel og litt brannmasse. Deretter fulgte et ca. 0,1 m tykt lag av sandholdig, gråbrun jord med småstein, som lå over et tynt, ca. 3 cm tykt, lag av sand blandet med sortbrun jord. Under sistnevnt var det et 0,17 m tykt lag av relativt kompakt homogen, gråsort jord med enkelte småstein, som lå over et lag av grov gul sand, som fortsatt dypere enn bunnen av grøften, som her var 1 m dyp. Den sterile undergrunnen ble ikke registrert i denne undersøkelsen.

TA 1999/16

Ved graving for utskifting av en anboringsklave på vannledning til Thomas Angells gate 3 ble det gravd en sjakt i veibanen i 1999. Selv om området var sterkt omgravd viste undersøkelsen at avsetningene her hadde en total tykkelse på ca. 1,20 m. Stratigrafien besto øverst av et 0,18 m tykt lag med asfalt etterfulgt av et ca. 0,30 m tykt lag av sand og grus. Deretter var det et ca. 0,46 m tykt lag bestående av sandholdig, gråbrun jord med noen teglsteinsbiter og fragmenter av trekull. Under dette var det et ca. 0,28 m tykt lag av sandholdig, brunsort jord med enkelte små treflis, som lå over steril sand, registret ved ca. 6,55 moh. Det ble ikke funnet gjenstander som kunne brukes til å datere kulturlagene, men med utgangspunkt i deres karakter antas de nederste ca. 0,3 m å være middelalderske.

TA 2005/16

I forbindelse med legging av ny vann- og avløpsledning til Thomas Angells gate 9 ble det gravd en grøft gjennom eiendommen og et stort hull i Thomas Angells gate for nedsetting av en kum. I det sørvestre hjørnet av hullet i Thomas Angells gate ble det observert intakte kulturlag. Den sterile undergrunnen besto av gulbrun elvegrus og lå her ca. 1,10 m under dagens overflate ved ca. 6,63 moh. Over dette var det et ca. 0,35 m tykt lag av mørk, gråbrun, kompakt silt/sand med enkelte fragmenter av trekull og røde tegl (mot toppen). Deretter var det et ca. 0,04 m tykt lag av treverk som var overlagret av et ca. 0,01 m tykt lag av brun silt/sand med trekullfragmenter. Dette ble etterfulgt av et ca. 0,06 m tykt lag av kompakt grus og over dette var det et ca. 0,03 m tykt brannlag bestående av trekull og oransje brent sand. Over dette var det et ca. 0,40 m tykt lag av grus og pukkk og deretter et ca. 0,10 m tykt lag av asfalt. Det ble ikke gjort daterende funn i den dokumenterte profilen, men det nederste laget tolkes som et dyrkingslag som har vokst frem siden vikingtiden.

TA 2010/6 (ikke på kartet)

I forbindelse med rehabilitering av vann- og avløpsledningen til Thomas Angells gate 14 og 16 ble det gravd en grøft i 2010. Her ble toppen på den sterile sanden registrert 1,40 m under overflaten, ved 6,76 moh. Over sanden var det et ca. 0,50 m tykt lag av mørkgrå kompakt tørr sand med noe stein og litt trekull. Over dette var det et 0,8 m til 0,95 m tykt lag med moderne masse. Sandlaget over steril undergrunn er tolket som et dyrkingslag som er blitt dannet over lang tid og har vært under kontinuerlig omdannelse som følge av den agrare aktiviteten.

TA 2003/32 – Thomas Angells gate 10B

I forbindelse med utskifting av en oljetank i bakgården på Thomas Angells gate 10B ble det gravd et hull i 2003. Under tanken i bunnen av hullet ble det observert intakte lag bestående av sandholdig gråsvart jord. Et prøvehull ble gravd omtrent midt på og inntil østsiden av hullet. Her ble overgangen til den sterile sanden observert ca. 2,40 m under overflaten, ved ca. 5,66 moh. Over det var det et ca. 0,7 m tykt lag av gråsvart sandholdig jord og deretter var det et ca. 0,03 m tykt lag med sand og grus. Over dette var det et ca. 0,02 m tykt lag med litt feit, sort, sandholdig jord med noe trekull og deretter et ca. 0,25 m tykt lag av grågul sand og grus. Dette var etterfulgt av et ca. 0,5 m tykt lag av litt feit gråsvart sandholdig jord med enkelte stein etterfulgt av et ca. 0,6 m tykt lag av rivningsmasse bestående av stein, fragmenter av gule og røde teglstein og mørtel. Øverst var det subus og asfalt i en tykkelse av ca. 0,3 m.

TA 2009/18 – Thomas Angells gate 16

I forbindelse med stabilisering av grunnen under bakgårdsbebyggelsen ble det foretatt en undersøkelse av fundamentene mot Citypassasjen. Et hull i nord viste at toppen på intakte kulturlag lå ca. 0,70 m under overflaten. Dette var et mørkt, brunsvart sandlag med mye stor stein. Over dette var det et 0,32 m tykt lag av blandet sand, og deretter isolasjonsmateriale, etterfulgt av ca. 0,30 m med sand og grus med steinheller på toppen.

Nordre gate**TA 1973/2**

I forbindelse med utskifting av vannledningen ble det i 1973 gravd en grøft langs østsiden av Nordre gate fra Kongens gate til Olav Tryggvasons gate. Her ble det foretatt registreringer av tykkelsen på kulturlag med 1 meters intervaller langs vestsiden av grøften, dessverre mangler det opplysninger om kulturlagenes karakter. Lengdeprofilen viser at den naturlige undergrunn, som består av sand, ligger ved 6,50 moh på sørsiden av Thomas Angells gate og faller til 5,28 moh på linje med nordre eiendomsgrense til Nordre gate 13. Derfra stiger den til 5,83 moh ved nordenden av grøften. Kulturavsetningene har en total tykkelse som varierer fra ca. 1,20 m til ca. 2,20 m.

TA 2002/12

I forbindelse med legging av ny vann- og avløpsledning til Olav Tryggvasons gate 27 i 2002 ble det gravd en grøft tversover Nordre gate. Ved fortauskanten i øst var det et ca. 0,28 m tykt lag av våt humusholdig sand, som ble etterfulgt av et ca. 0,4 m tykt lag av kompakt, feit organisk jord med mye treflis, bein, skjell og stein, videre inneholdt den etter-reformatorisk glass. Over dette var det minst 0,3 m med sandig, brunsort jord med fragmenter av gul og rød teglstein samt gulvflis og stein. Den totale tykkelsen på avsetningene her var ca. 2,50 m. Den øvre del ble ikke dokumentert fordi alle lag var etter-reformatoriske. Lagene hadde til dels høyt organisk innhold og ble tolket som oppfyllingslag i et mulig sumpområdet, kjent fra etter-reformatorisk tid som Vaterland. Området ble etter alt å dømme utbygd og inndelt i eiendommer mellom to nord-sør gående veiter (Vaterlandsveita og Moritsveita) først tidlig på 1600- tallet.

TA 2006/12

I forbindelse med legging av en ny vannledning til Nordre gate 15 ble det gravd et hull for en kum samt en grøft frem til eiendommen i 2006. I vestprofilen av kum hullet ble det dokumentert en sammensatt stratigrafisk sekvens med kulturlag i en tykkelse av ca. 2,40 m. Her lå den sterile elvesanden ved ca. 5,50 moh, og over dette var det et ca. 0,20 m tykt lag av dyrkingsjord bestående av grå, grov sand/grus med småstein og spredt trekull. Deretter var det et ca. 0,10 m til 0,20 m tykt lag av myk mørk grå silt/sand og over dette et ca. 0,20 m til 0,35 m tykt lag av myk, løs brungrå silt-sand med spredte dyrebein. Over dette var det en serie med lag akkumulert i og utover en liten forsenkning i de underliggende lag. Samtlige lag i denne sekvensen tilknyttes bearbeiding av lær. Disse lagene ble registrert i opptil 1,10 m tykkelse over steril grunn og var dekket av lag av grå, myk sand-silt blandet med en del treflis og dyrebein. Over dette var det et opptil 0,02 m tykt lag av brent treverk/ trekull i sør og ubrent treverk i nord, og deretter var det et ca. 0,40 m tykt lag av grå, grov sand/grus med steiner og fragmenter av røde og gule tegl. Over dette var det et opptil 0,08 m tykt lag av mørtelfragmenter som var overlåret av et mellom 0,12 m og 0,20 m tykt lag av mørk grå, grov sand/grus med enkelte fragmenter av rød tegl. Øverst var det moderne avretningsmasser bestående av puk, grus og sand, under brostein. Overflaten her ble målt til ca. 7,80 moh. Dyrkingslagene i bunnen har trolig vært akkumulert siden vikingtiden og kan knyttes til middelalderbyens åkre. De øvrige avsetningene var etter-reformatoriske, men inneholdt spor etter håndverksaktivitet i strøket på 1600- tallet. Det ble funnet avfall fra garving, nærmere bestemt den forberedende fasen hvor dyrehudene renses for hår. Videre bearbeiding av hudene i garvingsprosessen har trolig også skjedd samme sted. Det ferdige produktet har også blitt bearbeidet her, i form av skomakeri.

Olav Tryggvasons gate**TA 1989/3A og 1989/8A**

I forbindelse med rehabiliteringen av Olav Tryggvasons gate i 1989 ble det lagt både fjernvarmerør (TA 1989/3A) og nye avløpsledninger langs sydsiden av gaten (TA 1989/8A).

Like øst for krysset med Nordre gate ligger den sterile undergrunnen på i underkant av 6,00 moh. Mot Gjelvangveita faller det naturlige terrenget til ca 5,30 m like vest for krysset. Det vil si at kulturlagsavsetningene øker i tykkelse fra ca. 1,40 m i vest til ca. 1,90 m i øst på denne strekningen. Her varierte tykkelsen på veidekket og bærelaget mellom ca. 0,6 m og 0,7 m. Stratigrafien ble mer komplisert her og det fantes flere konstruksjoner både i kulturlagene og gravd ned i den sterile undergrunnen. Kulturlagene har et høyt minerogent innhold, men det finnes større innslag av organisk materiale og enkelte lag som består i hovedsak av organisk materiale.

Fra Gjelvangveita og ca. 30 m østover fortsetter stigningen i nivå for den naturlig undergrunn til ca. 5,80 moh for så å falle igjen til ca. 5,20 moh like vest for krysset til Søndre gate. Dette betyr at tykkelsen på kulturavsetningene reduseres til ca. 1,40 m for så å øke igjen til ca. 2,00 m. Her varierte tykkelsen på veidekket og bærelaget mellom ca. 0,5 m og 0,6 m. Kulturlagene har et høyt minerogent innhold, men det finnes større innslag av organisk materiale og enkelte lag som består i hovedsak av organisk materiale. Også her ser det ut som de eldste kulturlagene representerer agrare aktiviteter. I den østre delen av undersøkelsesområdet er det registrert flere større nedgravninger som trolig representerer kjellere fra sent 1500-tall og 1600-tallet. Mellom disse er det et parti som kan representere løpet til Bredegate, den middelalderiske Langstrete.

TA 2002/11

I forbindelse med legging av fjernvarmerør til Olav Tryggvasons gate 27 ble det gravd en grøft i 2002. I fortauet mellom 1,9 m og 3,4 m fra husveggen var det bevart et område med en sammenhengende stratigrafisk sekvens. Øverst var det et ca. 0,24 m tykt lag bestående av heller satt i sand med avrettingsmasser under. Deretter var det et ca. 0,24 m tykt lag bestående av brostein satt i sand. Under dette var det en ca. 0,15 m tykk sekvens bestående av flere tynne lag med vekselvis lys sand og jord. Denne ble etterfulgt av et ca. 0,27 m tykt lag med blandede masser, hovedsakelig sortbrun jord med fragmenter av rød og gul teglstein, mørtel, bein og enkelte nevestore stein. I dette laget ble det også funnet fragmenter av keramikk som kan dateres til sent 1500-tall og 1600-tallet, samt kritt Piper. Under dette kom et ca. 0,43 m tykt lag bestående av meget sandig sortbrun jord med enkelte store fragmenter av trekull, de øverste ca. 0,1 m var noe lysere i fargen. Overgangen til den sterile undergrunn, som her bestod av kompakt, siltig sand, ble registrert 1,33 m under overflaten ved 6,08 moh.

Disse observasjonene tyder på at området har vært brukt som åker frem til slutten av 1500-tallet, og de sortbrune, sandholdige avsetningene i bunnen representerer dyrkingjord. På et tidspunkt, kanskje så sent som etter bybrannen i 1598, ble en gate, Moritsveita, anlagt her. De blandete avsetninger sammen med de tynne sandlagene over representerer denne gaten, som forsvinner igjen ved omreguleringen etter bybrannen i 1681.

TA 1989/6

I forbindelse med bygging av en transformerstasjon i fortauet utenfor Olav Tryggvasons gate 21 ble det gravd et hull i 1989. Her ble det registrert 8 forskjellige konstruksjonsfaser. Overgangen til den sterile undergrunn ble registrert ved ca. 5,30 moh, ca. 2,10 m under dagens overflate. I den eldste fasen var hovedelementet en ca. 2 m bred øst-vest orientert grøft som var gravd ned i sanden. Over sanden var det et ca. 0,3 m tykt lag med mørk sand med humus iblandet, som trolig representerer et dyrkingslag. I dette laget ble det funnet keramikk som kan dateres til perioden slutten av 1100-tallet og frem til midten av 1200-tallet. Over dette ble det avdekket et par stolpehull samt avtrykket av to syllstokker. Keramikk funnet i denne fasen daterer den til siste del av 1200-tallet eller tidlig 1300-tallet. De øvrige fasene kan trolig dateres til sent 1500-tall og begynnelsen av 1600-tallet.

TA 1996/1

I forbindelse med utbedring av en vannledning ble det grad et hull i 1996. Den sterile undergrunnen besto av gulgrå sand og lå på ca. 5,60 m.o.h. Deler av grøften var sterkt forstyrret av moderne inngrep, men det var allikevel mulig å iakttå en stratigrafisk sekvens. Over steril grunn var det et opptil 0,25 m tykt lag av grå silt med mye sand, trolig dyrkingsjord. Dette ble etterfulgt av et ca. 0,25 m tykt lag bestående av læravskjær - det meste stammer sannsynligvis fra skoproduksjon, samt store ansamlinger av pels, pelsavskjær. Laget inneholdt også linser av aske. Over dette var det flere lag som bl.a. inneholdt rød brent leire, mørtel, trekull og aske. Lagene inneholdt også små "klumper" av pels (pelsansamlinger). Over dette, ca. 0,65 m over steril grunn, var det et opptil 0,20 m tykt lag av mørk brun silt/sand med iblanding av treflis og mindre steiner, muligens hagejord. Deretter var det ca. 0,90 m med vegfyll bestående av grus/pukk med asfalt på toppen. Det ble ikke gjort funn fra middelalderen under gravingen.

5. Sammenfatning

Denne gjennomgangen viser at potensialet for å finne intakte kulturlag i dette kvartaler er størst i bakgårdene. Blant disse er det i Olav Tryggvasons gate 17 og 19 hvor det største sammenhengende området kan finnes. Her er det også størst potensial for å finne middelalderisk bebyggelse inntil løpet av det middelalderiske Langstrete. Det er, eller har vært, en del mindre bygg i bakgårdene i moderne tid, men disse har sannsynligvis hatt relativt beskjedne fundamenter, slik at kulturlagene trolig er bevart under og omkring dem.

Tykkelsen på kulturlagene varierer en god del. Generelt er de tynnere i vest, og overgangen til den sterile sanden, målte fra dagens overflate, viser variasjon fra 1,10 m (TA 2005/16) til 1,40 m (TA 1989/8a og TA 2010/6). Når dette er sagt så finnes det også eksempler på store lokale variasjoner, TA 2002/12 og TA 2006/12, hvor tykkelsen er målte til henholdsvis 2,5 m og 2,4 m. I øst er de generelt tykkere enn i vest med variasjoner fra 1,70 m (TA 2003/28) til 2,40 m (TA 2003/32). I Olav Tryggvasons gate er det en generell økning i tykkelse fra ca. 1,40 m ved Nordre gate i vest til ca. 2,00 m ved Søndre gate i øst, men også her er det større lokale variasjoner. Undersøkelsene foretatt ved Olav Tryggvasons gate 21 viser tykkelser på 2,10 m (TA 1989/6) og 2,25 m (TA 1996/1).

Det fleste kulturlagene som er dokumentert har minerogen karakter, men med enkelte innslag av organisk materiale. Det er allikevel to områder som skiller seg ut: i Nordre gate er det funnet godt bevarte organisk rester ved undersøkelsen TA 2002/12 og TA 2006/12, og i Olav Tryggvasons gate er det funnet organiske lag ved undersøkelsene TA 1989/6 og TA 1996/1.

Alle undersøkelsene i området som helhet viser at de eldste aktivitetene har vært agrare: dyrkingsjord i forskjellige tykkelse er påvist i samtlige. Det er sannsynlig at dyrkingen har foregått over lengre tid, trolig gjennom hele middelalderen og frem til 1500-tallet. En undersøkelse, TA 1989/6, har påvist andre aktiviteter, en 2 m bred gøft, som enten er tidligere enn eller samtidig med den eldste dyrkingen. Den samme undersøkelse har også påvist rester av middelalderisk bebyggelse.

Trondheim 16.8.2010

Ian W. Reed